

Il fist da Moutier-Grandval

Contribuziun svizra ad in'expoziun istorica a Paris

DA GUIU SOBIELA-CAANITZ

■ **In museum svizzer ha contribuì cun in emprèst ad ina expoziun davart l'Europa medievala. I sa tracta da «Les Temps mérovingiens» al «Musée de Cluny» (Paris) fin als 13 da favrer 2017 (1). Ils Merovings eran quels retgs francons che dominavan parts da la Gallia tranter 451 e 751.** Il «Musée jurassien d'art et d'histoire» (Delémont) ha dà en emprèst a l'expoziun il fist d'avat German († 675), fundatur da la claustra da Moutier-Grandval (oz Moutier/BE). I sa tracta d'in bastun da nuscher dad 11 cm, cun in manetsch da 14 cm, decorà cun fegls d'aur e d'argient. German era vegnì ordinà en la claustra da Luxeuil (oz Luxeuil-les-Bains en la Franche-Comté). Ses avat l'ha lura tramess en la vallada giurassiana da «la Birse, flum cun blers peschs, vital per nutrir ils muntgs, a reger [sco avat] la claustra nova da Moutier-Grandval» (2). Lur è'l vegnì mazzà da pajans alemans al servetsch dal duca d'Alsazia, signur da la vallada. Moutier-Grandval ha vivì sco abazia enfin a l'entschatta dal 12avel tschientaner. «En la metro da Paris ves'ins ussa blers maletgs dal fist da son German, (...) exponids en il 'Musée de Cluny' (...) cun auters objects da lez [emprèstads da Delémont]. Spezialists da lez grond museum han exa-

minà quels emprèsts» (3). L'actual Giura bernais, l'actuala Franche-Comté e regiuns limitofas faschevan part en il 7avel tschientaner dal reginam francon. «Son Columban e ses scolars (...) han introducì il monachissem irlandais. Enturn 590 aveva Columban fundà l'abazia da Luxeuil; lezza ha influenzà il monachissem cunzunt en il territori da la Svizra d'oz (...). Enturn 642 ha Romainmôtier/VD surpiglià la regla dals muntgs irlandais. Gist daspera, a Baulmes/VD, ha il duca [da la regiun] fundà ina claustra da mungias che sia dunna ha fatg ventscher tranter 667 e 672. Pauc suenter han ins fundà convents novs segund la regla da Columban, sco Moutier-Grandval, Saint-Ursanne/JU e Saint-Imier/BE, probablamain era Säckingen [oz Bad Säckingen en Baden-Württemberg]. Era uvestg Ragnachar da Basilea (emprima mesadad dal 7avel tschientaner) vegniva da Luxeuil» (4).

L'ierta dal temp merovingic

Gist areguard lez temp scriva l'istoricher Lothar Deplazes (1939–2015): «En consequenza da la suveranità indeblida dals Francs en il 7. (...) tschientaner ha la Currezia cuntanschì ina posiziun autonoma a l'ur da l'imperi» (5). Ils Merovings eran tuttina vegnids adaquella da dominar l'entir territori svizzer d'oz, danor

Les Temps mérovingiens al «Musée de Cluny» (Paris). MAD

il Puschlav ed il Tessin. Lur temp ha «profundamain influenzà nossa geografia linguistica e culturala. La diversità etnica ha mess la lingua en dumonda. Mo ils Alemans eran fermes e numerus avunda per far valair lur lingua en l'intschess ch'els occupavan. Tschels pievels germans – Burgognais, Francons e Langobards – han percurter surpiglià il latin, perquai ch'i furmavan da l'entschatta ina minorità da la populaziun (...). Lezza giada èn las structures da l'administraziun e da la baselgia sa stabilisadas: Basilea, Constanza, Losanna e Sion èn vegnidas residenzas episcopals, Cuira e Genevra han mantegnì lez status ed han pudì crescher a centers impurtants» (6). Ma il monachissem irlandais ha pertutgà pliras

diocesas, da Basilea a Besançon, Constanza e Losanna; la claustra da Moutier-Grandval fascheva part da la diocesa da Basilea.

1. **Adressa:** 6 place Paul Painlevé, Paris; **contact:** musee-moyenage@cult.gouv.fr. **Avert mintga di (09.15–17.45) danor il mardi.**
2. **Gonzague de Reynold, Destin du Jura. Losanna (Rencontre) 1968, pp. 158–159.**
3. **Gasetta «Le Jura libre» (Moutier), 2 da december 2016, p. 2.**
4. **Jean-Daniel Morerod e Lucien Favrod en: Georg Kreis (ed.), Geschichte der Schweiz. Basilea (Schwabe, ISBN 978-3-7965-2772-2) 2014, p. 90.**
5. **Lothar Deplazes en: Stiftung Historisches Lexikon der Schweiz (ed.), Lexicon Istorico Retic, tom 1. Cuira (Desertina, ISBN 978-3-85637-390-0) 2010, p. 248, chavazzin «Currezia».**
6. **Jean-Daniel Morerod (sco nota 4), p. 91.**